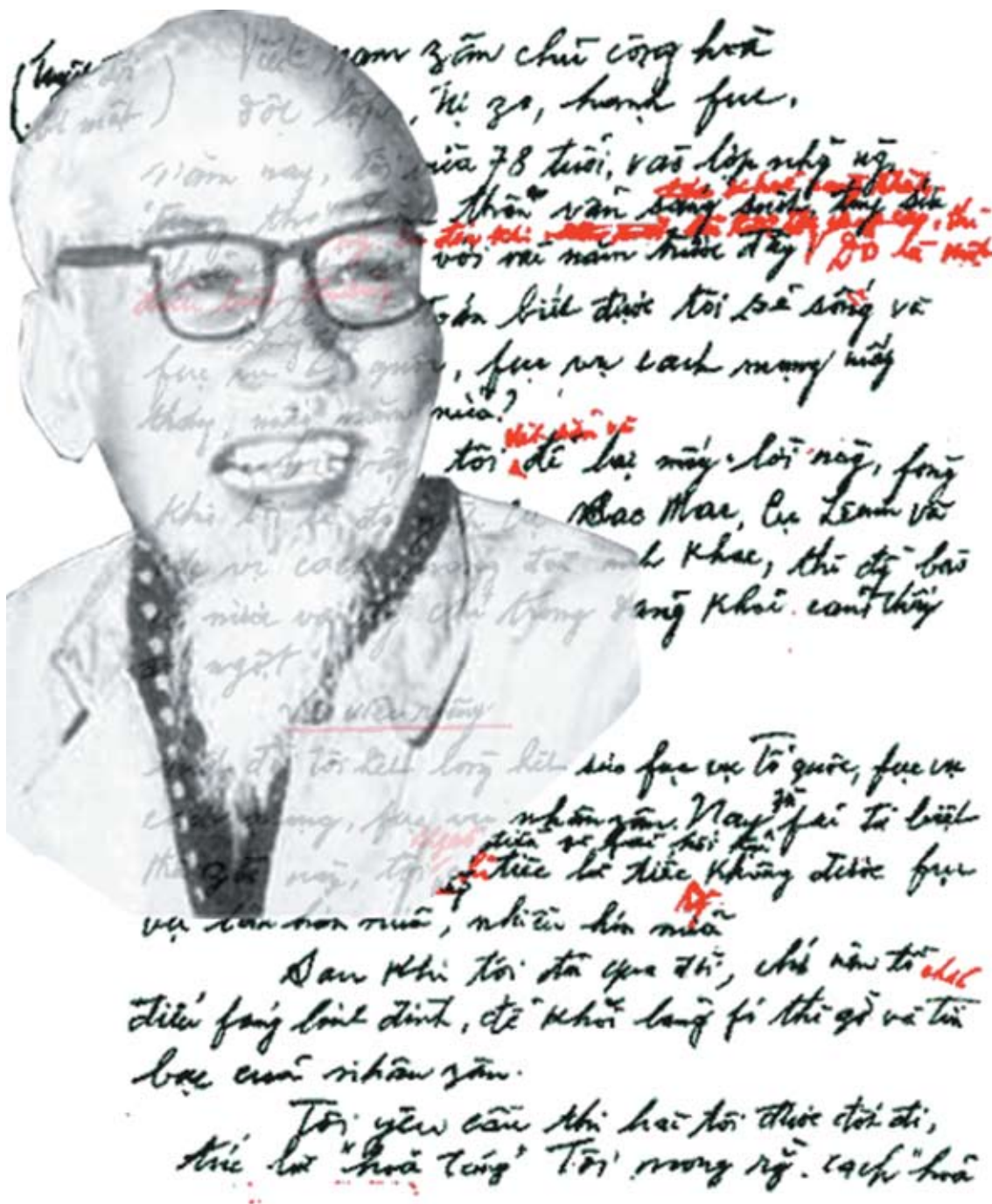

**VỀ GIÁ TRỊ NHÂN VĂN CỦA PHẦN “VỀ VIỆC RIÊNG”
TRONG BẢN DI CHÚC CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH**

*Nguyễn Thị Nhung **

* Giảng viên Khoa Triết và Khoa học xã hội,
Trường ĐH KD&CN Hà Nội.

Bác Hồ – Hồ Chí Minh – Nhà lãnh đạo, vị Lãnh tụ tiêu biểu nhất của cách mạng Việt Nam trong thế kỷ XX. Người đã dành cả cuộc đời đấu tranh cho sự nghiệp cách mạng vì lý tưởng cứu dân, cứu nước, thực hiện mục tiêu độc lập dân tộc với chủ nghĩa xã hội. Công lao của Người không chỉ là những thành tựu cách mạng to lớn mang ý nghĩa lịch sử của dân tộc. Trước khi đi về “cõi vĩnh hằng”, Người đã để lại cho chúng ta một hệ thống các văn bản, tài liệu, tác phẩm, văn kiện lịch sử có giá trị to lớn đối với sự nghiệp bảo vệ, xây dựng và phát triển đất nước hôm nay và mai sau.

Bản “*Di chúc*” được Người viết từ năm 1965 đến 1969 là tài liệu kết tinh đầy đủ nhất chủ nghĩa nhân văn Hồ Chí Minh, sự nghiệp Hồ Chí Minh, lẽ sống Hồ Chí Minh – tất cả là vì nhân dân, vì đất nước, vì con người, “*Đầu tiên là công việc đối với con người*”, “*ở đời và làm người là phải thương nước, thương dân, thương nhân loại bị áp bức đau khổ*” [2]. Trong bản “*Di chúc*”, tinh thần nhân văn ấy thể hiện sâu sắc bằng tình yêu thương nồng thắm, là sự quan tâm tỉ mỉ, chân thành, là niềm mong muốn, nỗi khát khao, trăn trở, tâm huyết của Bác về những điều cần thiết, những điều tốt đẹp nhất dành cho Đảng, cho tất cả đồng bào Việt Nam, từ “*những người có công với đất nước*” cho đến “*những nạn nhân của chế độ cũ*” [2]...

Trong bản “*Di chúc*” bổ sung năm 1968, có đoạn Bác viết “*Về việc riêng*”, tức là viết về những việc của bản thân Bác. Viết về bản thân, về cá nhân mình, nhưng từng câu, từng chữ trong lời dặn dò ấy lại không có gì riêng tư cả, vẫn là vì lẽ sống cho nhân dân, cho đất nước, cho Con người.

Bác viết: “*Suốt đời tôi hết lòng hết sức phục vụ Tổ quốc, phục vụ cách mạng, phục vụ nhân dân. Nay dù phải từ biệt thế giới này, tôi không có điều gì phải hối hận, chỉ tiếc là tiếc rằng không được phục vụ lâu hơn nữa, nhiều hơn nữa*”.

Người thanh thản, ung dung đi về cõi vĩnh hằng. Cả một đời đã tận tụy hết lòng phục vụ, dâng hiến trọn vẹn cho cách mạng, cho nhân dân, cho đất nước. Chỉ khiêm nhường nuôi tiếc, nuôi tiếc lớn nhất là không còn nhiều thời gian để tiếp tục được “phục vụ”, được cống hiến lâu hơn và nhiều hơn nữa. Thực sự tận tụy, trung thành “Cống hiến” và “Phục vụ” cho đồng bào, cho tổ quốc, cho nhân loại ngày càng tiến bộ - phải trở thành lý tưởng, thành lẽ sống của những người trẻ, của các chính khách, thì xã hội mới ngày càng phát triển và phồn vinh.

Bác dặn dò: “*Sau khi tôi qua đời, chớ nên tổ chức diễu phúng linh đình, để khỏi lãng phí thì giờ, tiền bạc của nhân dân*”.

Cả một đời Bác sống giản dị, thanh tao, Bác tiết kiệm từ miếng ăn, tấm áo, đôi dép,..., cho bản thân. Đó là triết lý sống của một bậc hiền nhân. Nó kết tinh từ hoàn cảnh, từ sự trải nghiệm của một cuộc đời bôn ba, vất vả, thiếu thốn. Nhưng trên hết là từ tình yêu thương, lo lắng, quan tâm mà Bác dành cho nhân dân, cho đất nước. Trân trọng từng đồng xu, hạt thóc của nhân dân, của đất nước, có phải là điều cần thiết của các bậc lãnh đạo và quản lý đất nước không?

Bác lại viết: “*Tôi yêu cầu thi hài tôi được đốt đi, tức là “hỏa táng”*. Tôi mong rằng cách “*hỏa táng*” sau này sẽ được phổ biến. Vì như thế đã tốt về mặt vệ sinh, lại không tốn đất ruộng. Khi ta có nhiều điện, thì “*điện táng*” càng tốt hơn”.

Bộ Chính trị Ban chấp hành Trung ương Đảng (Khóa III) đã thể theo nguyện vọng của nhân dân, muốn giữ gìn lâu dài thi hài của Bác để đồng bào cả nước, nhất là đồng bào miền Nam và bạn bè quốc tế có điều kiện tới viếng Bác, nên đã không hỏa táng theo di nguyện của Người.

Song, thật xúc động và có phần ngạc nhiên đến ngưỡng mộ, lần đầu tiên ở một quốc gia có một nền văn hóa đậm chất lễ nghĩa đối với người đã khuất lại có một lãnh tụ yêu cầu “*hỏa táng*” “*thi hài*” của mình.

Câu nói này không còn là lời dặn dò nữa, mà là lối sống nhân văn Hồ Chí Minh, là sự chỉ đạo của Bác về lối sống cho hôm nay và mai sau cho dân tộc ta. Một tầm nhìn vượt thời đại. Có lẽ, Bác là người hiểu rõ hơn ai hết những nhọc nhằn, vất vả của người ở lại đối với phần “*hậu sự*” của người đã khuất; hệ lụy của những vấn đề vệ sinh, môi trường; có cả những lãng phí, tốn kém sau khi di dời, cất, bốc mộ đã đang rất phổ biến ở đất nước chúng ta từ trước đến nay. Người mong muốn xây dựng một lối sống mới, một tập tục văn hóa mới, văn minh hơn, nhân văn hơn cho môi trường và cho người sống. Không gì thuyết phục và cảm hóa lòng người bằng việc lấy chính thân xác của mình để làm gương, để tuyên truyền cho một tập quán tang mới, văn minh và nhân văn. Bác làm gương, như tất cả những việc Bác từng phát động thì Bác đều chủ động thực hiện trước. Bởi Bác thấu hiểu chân lý “*Một tấm gương sống còn có giá trị hơn cả trăm bài diễn văn tuyên truyền*” [3].

Học tập những lời dạy đó của Người, hiện nay việc “*hỏa táng*” thi hài người thân sau khi mất đã ngày càng được phổ biến, nhân rộng và trở thành một nét đẹp của văn hóa Việt Nam trong thời đại mới.

Ở điều bốn và điều năm Người căn dặn rất tỉ mỉ: “*Tro thì chia làm 3 phần, bỏ vào 3 hộp sành. Một hộp cho miền Bắc. Một hộp cho miền Trung. Một hộp cho miền Nam*” và “*Đồng bào mỗi miền nên chọn một quả đồi mà chôn hộp tro đó. Trên mỏ, không nên có bia đá, tượng đồng mà nên xây một ngôi nhà giản đơn, rộng rãi, chắc chắn, mát mẻ, để những người đến viếng có chỗ nghỉ ngơi*”.

Gửi trọn niềm yêu thương cho nhân dân, cho đất nước. Cao hơn thế ta hiểu được nỗi niềm sâu kín của Bác, đất nước chưa độc lập, miền Nam chưa thống nhất, Bác mong rằng dải đất hình chữ S của chúng ta, cũng như cơ thể sống của một con người, thống nhất thành một chỉnh thể, “*miền Nam là máu thịt của máu thịt Việt Nam*”.

Càng kính yêu Bác và tự hào hơn khi lắng nghe tâm tư: “*trên mỏ không có bia đá tượng đồng mà nên xây một ngôi nhà giản đơn, rộng rãi, chắc chắn, mát mẻ*” cho những ai có thời gian và cơ hội đến thăm viếng mình. Ngẫm nghĩ đến lối sống văn minh, tiết kiệm, những quan tâm tinh tế đến từng việc nhỏ của Bác với nhân dân, với đất nước lại xót xa với những công trình nghìn tỷ dang dở, ngổn ngang,...

Cuối đoạn “*Về việc riêng*”, Bác viết: “*Nên có kế hoạch trồng cây trên và chung quanh đồi. Ai đến thăm thì trồng một vài cây làm kỷ niệm. Lâu ngày, cây nhiều thành rừng sẽ tốt cho phong cảnh và lợi cho nông nghiệp. Việc chăm sóc nên giao cho các cụ phụ lão*” [1].

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh rất quan tâm đến việc bảo vệ môi trường, đặc biệt là việc “*trồng cây gây rừng*”. Phong trào “*Tết trồng cây*” là một sáng kiến tuyệt vời dựa trên những hiểu biết sâu sắc của

Người về vấn đề bảo vệ môi trường sống, kết hợp với truyền thống của dân tộc. Giờ đây trong “*Di chúc*”, một lần nữa Bác lại khơi dậy cho chúng ta nét đẹp nhân văn, những nhắn gửi hãy hành xử thật có văn hóa, thật có ý thức đối với cây, với rừng, với môi trường, với tài nguyên của đất nước. Một trong những yếu tố quan trọng của phát triển bền vững. Rừng là lá phổi, là lá chắn. Tài nguyên và môi trường là sự sống của quốc gia. Nguy cơ Việt Nam là một trong những quốc gia chịu ảnh hưởng nặng nề nhất về biến đổi khí hậu đòi hỏi mỗi công dân chúng ta phải quán triệt sâu sắc hơn ý nghĩa của việc bảo vệ, giữ gìn và tăng cường nâng cao chất lượng của

môi trường sống như cách mà Hồ Chí Minh đã giáo dục.

Như vậy, đã 50 năm trôi qua, đất nước và thế giới đã có biết bao thay đổi. Song những giá trị lý luận và thực tiễn của “*Di chúc*” vẫn còn luôn tươi mới. Có nhiều việc chúng ta đã và đang thực hiện theo tâm nguyện của Người về xây dựng một xã hội văn minh, tốt đẹp, với lý tưởng sống, lối sống thấm đậm tình người, thấm đậm nhân văn. Song vẫn còn nhiều lắm các công việc còn dang dở. Nghiên cứu kỹ, đầy đủ và thấu đáo tư tưởng của Bác để vận dụng hiệu quả vào sự nghiệp bảo vệ, xây dựng và phát triển đất nước là một việc rất cần thiết./.

Chú thích:

1. Những câu in nghiêng trong ngoặc kép là trích từ Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Hồ Chí Minh. Toàn tập, T. 12, tr. 501-502. NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2000.
2. Hồ Chí Minh: Nhà nước và pháp luật Việt Nam. NXB Pháp lý, Hà Nội, 1990.
3. Hồ Chí Minh. Toàn tập, T. 1, tr. 263. NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2002.